

En fer la nostra aparició a la palestra periodística, no podem ni devem excusar-nos de fer arribar la nostra més cordial salutació a la premsa que lluita per la llibertat

LA PROCLAMACIO DE LA REPUBLICA

● ELECCIONS MUNICIPALS

Gran era el nerviosisme que havia despertat per tot Catalunya l'anunci d'unes eleccions municipals per al dia 12 d'abril de 1931. Nerviosisme lògicament justificat per un mutisme obligat del cos electoral per espai de vuit anys. Res té, doncs, d'esdrany, que a l'arribar el dia assenyalat la gran massa de ciutadans acudís com un sol home als comicis.

● EL RESULTAT D'AQUESTES ELECCIONS

Hem escrit que el públic acudí com un sol home als comicis. No hi ha que estranyar, per tant, que el resultat de la lluita fos un sol. I el que diguren les urnes el dia 12 d'abril de 1931, fou aquesta sola paraula: República.

Calia només convertir en realitat, tots els afanys que aquest mot encloïa en aquells moments. I aquesta realitat no és féu esperar gaire.

● EL COP

El dimarts dia 14, a quarils d'una de la tarda, el regidor electe Lluís Companys, acompanyat d'altres elements d'Esquerra Republicana de Catalunya, es personava al despatx de l'alcalde accidental de Barcelona que ho era el senyor Martínez Domingo, i li exigia el lliurament de la vara.

Ja en possessió d'aquest símbol, el senyor Companys disposà que fos hissada la bandera tricolor al balcó de l'edifici, com així fou fet, mentre se'n col·locava una altra de barrada en la part superior del mateix.

● FRANCESC MACIÀ

Una mica més tard de les dues, Francesc Macià, cabdill del partit que havia obtingut la victòria del dia 12, apareixia a la balconada central de la casa consistorial de Barcelona.

● EL NOU GOVERN ENTRA EN FUNCIONS

Després de donar aquest cop, Francesc Macià i els seus amics s'adreçaren al Palau de la Generalitat, apoderant-se d'aquell edifici un cop salvada la feble resistència que hi oposà el president de la Diputació «Provincial» de Barcelona, senyor Maluquer i Viladot.

Des d'aquell edifici fou redactada i signada la nota en la qual es proclamava la República Catalana. El seu text era semblant al de l'allocució pronunciada des de l'Ajuntament pel propi senyor Macià. L'anhelada República era ja un fet.

● LA PROCLAMACIO DE LA REPUBLICA A BARCELONA

La circular de Macià, ordenant fer la proclamació, arribà tard a la majoria de municipis catalans, per quant en tenir notícia per la ràdio del que s'esdevenia a Barcelona, cuitaren a secundar l'actitud de la capital.

● LES NOVES AUTORITATS S'INCAUTEN DELS EDIFICIS PUBLICS

Ja tot en marxa, començà per part del govern català la incautació dels edificis públics. Ja hem indicat més amunt com es portà a terme la incautació de les Cases Consistorials i del Palau de la Generalitat. La resta dels edificis públics de la capital, fou ocupada amb facilitat per les noves autoritats de Catalunya degut a l'entusiasme regnant en el poble, el qual facilitava aquesta tasca.

● AL GOVERN CIVIL

Unicament al Govern Civil hi hagué un petit incident, motivat pel militant en els rengles lerrouxistes l'Emiliano Iglesias, el qual volia ocupar a tota costa el càrrec de governador civil de la «provincia». Una enèrgica disposició del Govern català, tallà a temps aquest incident.

● LA CAPITANIA GENERAL

En produir-se el moviment que acabava de triomfar, hi havia al cap de la Capitania General de Catalunya el general monàrquic Ignasi de Despujol, el qual es resistí tant com li fou possible a resignar el comandament. Una ordre terminant, donada per Miquel Maura, des de Madrid, el qual cedia d'aquesta manera a la pressió que per telèfon li feien Macià i els seus amics, obligà el general Despujol a lliurar el comandament de les seves forces en mans del general Eduard López Ochoa.

● PROCLAMACIO MARCIAL

Arranjades així les coses, a tres quarts de dues de la nit, un piquet de soldats feia la seva aparició a la Plaça de Sant Jaume, en la qual es pot dir que no hi cabia ningú més, malgrat l'avançat de l'hora. En mig d'un silenci expectant, l'oficial que comandava la tropa el qual no era català —del seu accent es despenia— va fer ús de la nostra llengua per a donar lectura al manifest —reproduït en un altre lloc d'aquest número— en el qual Macià

proclamava la República

● FESTA POPULAR. TEMPTATIVES DE DESORDRE

El govern va decretar la festa nacional pel dimecres dia 15, per tal de celebrar el faust esdeveniment. Milers i milers de ciutadans dels més diversos estaments, desfilaven en inacabable corrua per tots els carrers de la urbs barcelonina. L'alegria es reflectia en tots els semblants. Les notícies que ens arribaven de les demés poblacions de Catalunya, ens donaven compte de l'entusiasme que allí, el mateix que a la capital havia produït la tan desitjada nova. L'ordre regnava a tot arreu, quan els elements pertanyents a la C. N. T. intentaren produir disturbis, cosa que no assoliren degut a l'enèrgica actuació de les autoritats.

● EL GOVERN PROVISIONAL

El dia 16 restava definitivament constituït el govern provisional que havia d'actuar fins a la constitució de les de les Corts Catalanes. Estava format de la següent manera: Presidència, Francesc Macià; Política, Ventura Gassol; Instrucció, Rafael Campalans; Defensa, Joan Casanoves; Economia, i Treball, Manuel Serra i Morel; Obres públiques, Vidal Rosell; Finances, Cassimir Giral; Comunicacions, Manuel Carrasco i Formiguera.

● UNA AMBAIXADA DEL GOVERN DE MADRID

Alarmat el govern de Madrid pel caire que prenia l'actuació de les autoritats catalanes, va destacar a tres dels seus membres —Ferran de los Rios, Lluís Nicolau d'Olwer i Marcellí Domingo— per tal que vinguessin a Barcelona a parlamentar amb el Govern de Catalunya. Els tres parlamentaris arribaren a la nostra ciutat el migdia del 17 i passaren tot seguit a entrevistar-se amb el nostre Govern.

● EL RESULTAT DE L'ENTREVISTA

En quins termes va descabdellar-se l'entrevista? No ho sabem. Sols coneixem el seu resultat. Sols sabem que un cop finida aquella, Macià dictava una nota en la qual deia que des d'aquell moment el govern català actuaria sota el nom de Govern de la Generalitat de Catalunya. Què havia passat? Tornem a repetir que no ho sabem.

● A Francesc Macià

En el món hi ha cent mil passions escampades, en la llum, en el cel, en el cor de tothom, i aquestes cent mil passions de vegades agafen un rostre i tenen un nom, i tenen un riure, i un plor i un somriure, i un xiscle i un crit, i cap punyalada les priva de riure, i no les fa negres la nit.

I aquí a Catalunya, aquestes febriles frisances es deien només: llibertat. Quatre barres com quatre esperances d'un color vermellenc ultrajafat. Ultrajafat de molts anys, de tants dies! pels de fora amb posat de botxins; ultrajafat per les grans covardies de tots els de dins! Però arriba l'estrany espectacle imprevisit, rutilant, violent en què un home tot sol fa un miracle i escull el moment.

Es l'instant desitjat de la gràcia, que una mà de blanc enlluernant dona el cop decisiu de l'audàcia que només és possible en un sant. Que només és possible en la vida del que porta a la sang i a l'ale l'arrogància d'un poble, ferida, sens perdre la fe. I aquest home sou vos; n'hi ha molts d'altres que el gran cop d'audàcia voltem que fos, i ens mancava la força a nosaltres: la força és de vos.

L'heu guanyada en els vostres viatges, en les cadenes, en els ulls rebels; d'un sol gest heu venjat els ultratges, d'un sol crit heu encès els ostels! Perquè sou la sagrada follia i el cel abrandat, estripat, neguitós i blau d'una densa blavor d'alegria! perquè avui Catalunya sou vos!

La d'ahir; sou la pàtria mateixa amb espines clavades al front, i sou la d'avui, la que acaba de néixer amb ales d'arcàngel volant sobre el món. Per la pàtria ben lliure, que vos heu creada amb el gest del miracle allucinant, tots els cors catalans amb la sang aturada tots s'acoblen al vostre voltant. La joia més viva en el rostre, esgarrifats, meravellats, tots som al costat vostre! Qui se'n recorda dels turments passats? No ens fa cap por la mort que espia amb ull covard o amb ull gelós! Ningú podrà robar-nos l'alegria perquè creiem en vos.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

De Mirador del 16 - IV - 1931

● Som on erem

Es trista la commemoració d'aquest any. Malauradament n'hem viscut moltes de commemoracions amb el puny clos i les dents forliment apretades. No ens planyem ni volem que ens planyin; sabem el que val la llibertat i estem disposats a pagar-la tota sencera, no volem que ens donguin-res.

Han caigut amics de l'ànima; no han caigut en va. El seu sacrifici amarat de dignitat és un mur inexpugnable que ens priva de fer ni un pas enrera. No us ploreu, no, amics del més enllà; després del vostre traspàs hem després de plorar. En mig d'un caos afros, indescriptible, esperem bo i treballan, la resurrecció del que feia les essències de la vostra pròpia vida.

Es lluny ja el 6 d'Octubre, tan lluny com el dia 11 de Setembre de 1714, i malgrat l'enorme distància que ens separa, són moments d'ara, d'aquest instant i de tots els que viurem fins haverlos retut l'homenatge que es mereixen. Som allà on erem. Si algú encara no se n'ha assabentat, jo li diré en nom de Catalunya; de la Catalunya que s'ha retrobat, de la Catalunya que sap el que és i el que no és, de la Catalunya que treballa la terra perquè no creu en els miracles de Sant Isidre, de la de les fàbriques, que té constantment el neguit de les reivindicacions proletàries, de la de les universitats i ateneus que cerca les veritats i es prepara per exercir degudament i conscientment el lliure exàmen; amb aquesta Catalunya, la nostra, tot és inútil.

No covem odís, no volem destruir res, ni anem contra ningú; davant nostre tot són fantasmes.

Un centralisme, que vol mantenir una unitat inexistente, pel fet de què el centre viu de la perifèria. Aquest fet és tant veritat, que és precisament el que determina les arbitrarietats del centre, per continuar nodrint-se del mite de la unitat. Acabant amb la ficció no malmetem res, fem, únicament, ressorgir una veritat.

Un sistema social, que destina als productors de riquesa, tota la misèria que el sistema produeix.

Una religió que té la virtut de la caritat, i com que per fer-la calen diners, i malmurats, s'alla amb els poderosos, que són al mateix temps els fabricants de pobres.

La Catalunya nova no té cap necessitat d'aquests artífics; la veritat és més bella i n'estem enamorats i serà nostra, perquè Catalunya i la veritat són eternes, i la veritat de Catalunya serà encara, quan totes les mentides transitòries hauran desaparegut fins de la memòria dels que tindran la sort de no haver-les viscudes.

Som allà on erem; incommovibles davant l'adversitat, estoics. Contra les nostres conviccions no hi pot res ningú; la persecució consolida els nostres principis perquè ens recorda constantment l'esclavatge; la presó ens esperona, glatiem per la llibertat dels germans que hi viuen; els morts ens guien són la frisança de la nostra bandera.

No hi enemics de Catalunya; només hi ha enemics de la llibertat.

D'Espanya, són i estan amb nosaltres, encara que no ho sapiguem, tots els que tenen els mateixos drets que els catalans i no poden fer-ne ús, perquè eis en priven, en nom de la ficció, els que la veritat els desposseiria del privilegi.

D'Espanya, són i estan amb nosaltres, encara que ho ignorin, tots els que sofreixen.

Som allà on erem. Esperem la veu de comandament, l'única que som capaços de comprendre i d'obeir; l'esperem amb la fe i la il·lusió de l'enamorat etern, del que no el poden esporguir ni vèncer, ni el temps ni les contrarietats.

No volem saber què hi haurà enfront nostre quan l'ordre serà donada. Acceptem la violència únicament quan ens és imposada per la força. Estimem amb gran amor i volem pau, però en oír l'ordre, amb la frisança que tenim per avançar, anirem endavant, encara que tots els abims fossin als nostres peus. Quan tots els abims seran plens de morts, els que seguiran la nostra ruta trobaran el camí planer.

Sabem que no podem morir del tot; en nosaltres hi ha l'essència dels que ja no hi són, i en els que vindran hi haurà la de la nostra pròpia vida.

Som on erem. En aquests tres mots hi sintetitzem la nostra posició; no són un rept ni una provocació, són una veritat, la constatació d'un estat d'ànim determinat per la nostra voluntat col·lectiva.

ARTICLES I COMENTARIS

● L'atur en la marxa

Han passat quatre anys d'ençà d'aquell 14 d'abril que tanta importància assolí, i jo crec que conservarà, en la història de Catalunya. No era sols el fet d'haver estat enderrocada una monarquia espanyola, oressora secular del nostre poble i que ja havia començat la seva dominació per la força de les armes i la injustícia del Decret de Nova Planta. Era també, com una prefiguració d'un possible esdevenidor, la proclamació fugaç i incruent de la nostra República, en mig de la inconsciència dels uns, que s'esgargamellaven carrers enllà aclamant uns herois forasters i s'esbravaven amb el cant de la Marsellesa, i de l'esverament dels altres, que no sabien com resoldria el destí aquella partida audaç tot just iniciada.

Aquell tombant decisiu del nostre afany alliberador potser podia ésser més fructífer del que resultà. N'oblindrem un guany positiu en llibertats individuals, una humanització de posicions en els costums polítics espanyols, una bestreta de facultats de govern que, retallada i tot, era un avenç considerable, que potser a alguns semblà excessiu, en el camí del nostre retroament nacional.

Avui, després d'una crisi dolorosa, que ha ferit les fibres més íntimes de l'ànima catalana, tota la feina del nostre patriotisme actiu està aturada, i la nostra aptitud de govern propi, que tot just començava a desentumir-se després d'uns quants segles de col·lapse, està congelada a mercè d'una inte-

rinitat imposada per voluntats estranyes al nostre poble, mentre hem d'assistir impotents a la destrucció sistemàtica de totes les construccions de la nostra autonomia i sobretot, dels esforços culturals havien de culminar en la creació efectiva d'una Universitat Catalana rica en prestigi i en eficàcia.

D'aquest atur, tots en som responsables. Si en l'esfondrament del 6 d'octubre influïrien causes externes a la voluntat dels catalans, també posarem nosaltres els germans de la defeta. El nostre derrotisme, la manca d'esperit nacional, la negligència de l'entorquiment de la consciència patriòtica dels catalans, han contribuït a fernes recular en la via de les reaiitzacions, i a fer que aquest 14 d'abril tingui més d'elegiac que de triomfal.

Alliçonaments d'aquests quatre anys? Si els sabéssim comprendre i aprofitar! Si la pugna està en suspens, ben aviat es reprendrà el camí de les llibertats nacionals no pot interrompre's encara que el destí ens reservi noves marrades i obstacles que puguin semblar-nos insuperables. Catalunya serà allò que vulguin els catalans: lliure o captiva, ben governada o mal governada, justa o injusta. I l'esdevenidor de la nostra pàtria està a les mans de les joventuts: si elles saben ésser fidels a l'esperit nacional i aprendre les lliçons de la història, l'atur dolorós d'aquests mesos no serà altra cosa que la nuesa hivernança dels arbres, després de les ventades que tot ho arrasaren. Sota la vella escorça es renova la saba i es prepara l'esclat incoercible de la primavera.

RAFEL TASIS I MARCA

● Missió de l'intel·lectual

L'intel·lectual de casa nostra té una alta missió a desenvolupar dins el cos social de Catalunya. Missió de guia i de sacrifici, de servei a la Pàtria. L'intel·lectual com a part del cos viu de la Nació ha de respondre a les necessitats d'aquest cos.

La porta a cap aquesta funció l'intel·lectual català avui dia? La contesta seria un xic desencorajadora: no sempre el nostre intel·lectual està en el lloc que l'hora present li assigna. Fou un temps, no massa pretèrit, que l'intel·lectual de Catalunya responia de manera esplèndida, però avui aquell intel·lectual creu que no s'ha de portar de la mateixa manera; ha sentit unes paraules de concòrdia que l'han enlluernat.

Recordeu: Cap intel·lectual no deuria escriure en els diaris de llengua castellana que es publiquin a Catalunya; vergonya eterna a qui no acati aquesta posició nacional! Que se n'ha fet de tot allò? On han trobat una posició més còmoda en deixar com a cosa passada aquesta renúncia — car escriure en altra llengua els reportava un guany major — la majoria; altres, segurament han cregut una ocasió de tàctica aprofitable.

Us diran que el ciutadà que compra les publicacions castellanes sempre es podrà interessar més per les coses del seu país si hi troba una col·laboració

que li parli de les seves coses. Equivocació! El ciutadà, ens resistim a dir català, que compra fulles castellanes, no li interessa poc ni molt les seves coses, si li interessessin ja no les compraria, i tant li fa trobar-hi una firma del seu país com de Múrcia, posem per exemple. L'efecte és tot el contrari, si abans tenia uns noms que l'atreïen i aquests noms sols sabia que els podia trobar en les publicacions catalanes ara com que sap que aquells noms també els pot trobar en les publicacions castellanes no es preocupa de llegir en català. Com voieu que el ciutadà mirjà, que no sent cap mica de necessitat d'anar a beure en les seves propies fonts, vagi a cercar en les publicacions nacionals la cosa que les mestresses ja li donen?

Hi ha casos de barra manifesta que no tenen perdó de ningú: Aquell perquè ara li donen més un cop a la setmana del que guanyava cada dia, res més! Quina actitud ha de prendre el català nacional davant d'aquests casos? la nostra actitud, i encara més com a joves que som, ha d'ésser la d'un absolut sabotatge, al qui no es sacrifica.

La ploma no serveix de res si no respon a les necessitats col·lectives.

Hem de rebutjar de manera inequívoca, a la llibreria, a la conferència, al llibre, a la paraula de l'intel·lectual que fereix Catalunya, menyspreant per qüestions d'interessos la pròpia llengua.

JORDI JOU

ROC BORONAT